

MUDr. Jiří POKORA:

Drogová scéna ve věznicích 80. let

AT konference 2025, kongreshotel Jezerka 8.-12.6.2025

Téma: Od léku k droze, od drogy k léku

Dělení toxikomanů (uživatelů návykových látek) dle prim. Rubeše:

- 1. Dopingo-abuzérský typ
- 2. Disociálně-kriminální toxikomanická subkultura.
- 3. Sekundární (nevinní) toxikomani

60. a 70. léta- zneužívání antiasthmatic

Antiasthmatika (**Vyastyl, Felsol**) byla v 60. a 70. letech vyhledávanými návykovými látkami pro svůj stimulační účinek daný obsahem efedrinu.

Nesmíme zapomenout ani na silné odvary čaje nebo tabáku, případně s rozpuštěnými tabletami nejrůznějšího druhu – tzv. „magoráky“.

Začátek 80. let

Začátek 80. let je charakterizován velkým rozšířením drogové scény co do pestrosti a typu zneužívaných návykových látek.

Kompozitní analgetika:

Přechod z **Algeny, Sedloru** a dalších analgetik na **Alnagon** a Spasmoveralgin:

Spasmoveralgin byl přímo předurčen k tomu, aby se díky svému složení stal vyhledávanou a hlavně universální drogou pro závislé osoby bez ohledu na preferovaný lék nebo lékovou skupinu; obsahuje totiž kodein, efedrin, amínofenazon, fenobarbital a další účinné látky vyvolávající závislost, takže si každý může vybrat. Spasmoveralg.n, v žargonu odsouzených nazývaný "spasmáč", patřil k nejoblíbenějším návykovým látkám.

Podobným lékem je Alnagon obsahující kys acetylsalicylovou, kofein, kodein a phenobarbital. Bude zmíněn na závěr.-

Antiepileptika

Carbamazepin (Biston) vyvolává euforii s pocitem uvolnění, relaxace a uklidnění, ve vyšších dávkách stavy oblužení a tranzitorní halucinytorní stavy.

Primidon (Lepsiral) – v žargonu „esíčka“, Psůsobil euforii, povit distance od každodenních starostí a ve vyšších dávkách kvalitativní alteraci vědomí.

Vznik závislosti jsme nepozorovali, nejspíše by ale byla velmi nebezpečná pro somatickou závislosti barbiturátového typu a epileptickými záchvaty až status epilepticus po vysazení

Největším rizikem není syndrom závislosti ale to, že léčení epileptici tyto léky často prodávali spoluodsouzeným. Zdravotní stav epileptiků se potom markantně zhoršil zdánlivě bez zjistitelné příčiny.

Nebarbiturátová hypnotika

Metachalon (Dormogen) – před usnutím stav příjemné relaxace, „matnicový efekt“. Podobné účinky měl i méně rozšířený **Noxyron**.

Flunitrazepam (Rohypnol) se začal šířit koncem 80. let a vytlačil obě výše uvedená hypnotika. Ve vězeňském žargonu se těmto tabletám říkalo „roháče“. Často byl zneužíván k potlačení tenze a úporné nespavosti u odvykacího stavu po vysazení látek morfinového typu.

Antiparkinsonika, myorelaxancia

Trihexyphenidyl (Triphenidyl), v žargonu „triflák“, „letadlo“.
V nižších dávkách účinky euforizační a stimulační, ve vyšších působí jako halucinogen (lépe deliriogen), což bylo dáno jeho anticholinergním účinkem. Podobné účinky měl **orfenadrin hydrochlorid (Disipal)**. Silné euforizující účinky mělo i myorelaxans **tolperison (Mydocalm)**.

Alnagon

Nekorunovaným králem toxikomanické scény bylo kompozitní analgetikum s firemním názvem **Alnagon**, v žargonu odsouzených nazývaný „**áčko**“. Alnagon sestával z kyseliny acetylsalicylové, kofeinu, kodeinu a fenobarbitalu. Alnagon bylo možné zneužívat několika způsoby:

1/ Polykání celých tablet

2/ Rozdrcení tablet a jejich protřepání ve vodě. Vzniklá suspenze se přefiltrovala přes kapesník nebo kousek hadříku a roztok s vysokým obsahem kodeinu se vypil.

3/ Roztok kodeinu měl mnohem razantnější účinek, když se aplikoval intravenózně.

4/ Roztok bylo možno „vymrazit“ v ledničce. Tímto procesem se roztok zbavil velké části balastních látek.

5/ Z roztoku se dal s použitím jednoduchého chemického procesu za přítomnosti krystalického jodu jakožto katalyzátoru vyrábět tzv. „braun“, což je chemicky hydrokodon, který se většinou aplikoval nitrožilně. Braun již byl prvním signálem přechodu k boomeru ilegálních drog počátkem 90. let.

Rubeš na toto téma napsal úvahu „Reportáž ze země, kde je morfium lacinější než pivo“.

.Počátek 90.let

Zásadní, kvalitativní změna „drogové filozofie“:

Z drogy, která dosud byla statusovým symbolem, atributem životního stylu, protestem proti establishmentu se stává zbožím, pro které platí zákon nabídky a poptávky.

V 70. a 80. letech platila zásada „dnes dáš ty mě, zítra dám já tobě“. Od počátku 90. let se změnila na „jestli chceš drogu (fet,matroš), tak zaplať“

Souhrn

Pokusili jsme se nastítnit spektrum farmak zneužívaných v 80. letech 20. století osobami ve výkonu trestu odnětí svobody. V důsledku snížení dostupnosti klasicky zneužívaných farmak, jakými byla např. analgetika-antipyretika, antiasthmatika a psychostimulancia došlo k rozšíření palety zneužívaných léků o nové lékové skupiny, jakými jsou například antiepileptika nebo myorelaxancia, se kterými jsme se mimo prostředí výkonu trestu neselekávali. Závažným problémem, který vyvstal ke konci 80. let byla závislost na látkách morfinového typu u příslušníků typické disocíálně kriminální toxikomanické subkultury.

Závěr:

1/ Téměř každý lék se dá toxikomanicky zneužívat a stát se drogou.

2/ Český člověk je nesmírně vynalézavý a dovede si poradit v každé situaci- i v kriminále.

Děkuji za pozornost.

